

Panaszkodás helyett...

**Az Új Magyar Zene Fórum 2009
nem egy szervezet, hanem
egy versenynek a neve. A nagy-
szerű kezdeményezés Gőz László,
a Budapest Music Center
vezetőjének és Kiss Imre, a MŰPA
vezérigazgatója nevéhez fűződik**

– Azt álmodtuk meg – emlékezik vissza Gőz László – hogy létrehozunk egy zeneszerző versenyt, amit 2 évente rendezünk és új művek születését segítjük ezáltal. Hosszú előkészítés után felkerestük az Artisjust, amely az egyik külön díjat adja, az Oktatási és Kulturális Minisztérium biztosítja a díjak másik részét. A Telekom Szimfonikus Zenekar és az UMZE az új művek bemutatására vállalkozott. Olyan kiváló szakemberek a zsűri tagjai, mint Batta András, Hamar Zsolt, Jeney Zoltán, Soproni József, Rácz Zoltán. Sokat törtük a fejünket, hogy lehet azt megfogalmazni, hogy Magyarországon kívül élő magyar zeneszerzők is részt vehessenek a versenyen. Végül azt találtuk ki, hogy minden olyan szerző, aki magyarnak érzi magát, jelentkezhet. Azt gondolom, hogy egy svéd, akinek semmi köze Magyarországhoz, nem fog jelentkezni, de ha mégis, akkor úgy veszszük, hogy magyarnak érzi magát. Van például egy IKZE nevű zenei társulás, amelyből sok fiatal zeneszerzőt várunk. Húsz- harminc év alatt nagyon sokat változott a zeneszerzés, s van egy olyan új generáció, amit mi nagyon nem ismerünk. Más európai országban ez mindennapos dolog: nem egy, hanem jóval több verseny van kiírva. Azt szoktuk mondani, hogy zenei nagyhatalom vagyunk ezért ki kell forgatnunk a földből ezeket a terméseket. Ezzel a versennyel, és a magas díjakkal remélhetőleg új művek megszületését váltjuk ki. Ma

már mint a fehér holló, olyan ritka, hogy egy zeneszerző megrendelésre ír. Nem látom azt a pillanatot, amikor egy multinacionális cég vezetője telefonál és megrendel a szerzőtől egy szakrális darabot. Pedig a zene-történet tele van megrendelésekkel, a 19. század végéig ez mindennapos dolog volt. A 20. században is folytatódott ez a folyamat, Ligetinek számos megrendelésre írt darabja van, Eötvös Péter operáinak nagy része is megrendelésre készült. Be is mutatják, és óriási sikerrel játsszák is őket. Mi nagyra vagyunk a zeneszerzőinkkel és ők meg is érdemlik ezt, de nem tudjuk őket promtálni, nem foglalkoztatjuk őket. Panaszkodás helyett a MŰPA és BMC ezt a dolgot kezébe vette és remélhetőleg egy olyan magas nivójú verseny bontakozik ki, ami nagy ügy lehet a magyar zenei életben.

■ Akusztikus hangszerekre szól a kiírás, vagy lehet számítort, modern hangkeltő eszközöket is használni?

Nem zártuk ki, sőt jeleztük is, hogy hozott vagy előre komponált, elektronikát használó darabokat is fogadunk. Meghatároztuk a vonósok, fúvósok, ütősök maximális számát mind a kamarazenekari, mind a szimfonikus zenekari összeállításnál, de nem mondtunk minimumot. A kiírást rengeteg zeneszerzővel egyeztetettük, s van egy tudatos törekvésünk, hogy a Magyarországon működő szimfonikus zenekarok a mából, az abszolút kortárs zenéből is próbáljanak meríteni. Ha kétéves rendszerességgel kiírjuk a versenyt, akkor egyrészt fiatal zeneszerzőket pozícióba hozunk, másrészt a zenekaroknak megmutatjuk, hogy vannak új szerzők és darabok. Mert ha arról van szó, hogy „játsszunk kortárs zenét!”, akkor nagyjából a standard 100 műhöz szoktak nyúlni. Nekem vesszőparipám, hogy újabb és újabb kortárs művek megszólaljanak, persze nem aratok vele mindig nagy sikert, mert sok esetben nagyon macerás egy kortárs darabot eljátszani. És nem is biztos, hogy jók azok a darabok. A bevált, negyvenötven évvel ezelőtt írt darab is kortárs zene és ezekhez sokan szívesebben nyúlnak vissza. Egy zenész a pályafutása 20-25 éve alatt mindenképpen kell, hogy a saját korából származó műveket is játsszon, nem csak Bachot és Mozartot. Sokszor hallottam szervezőktől, hogy „nem fogok bíbelődni azokkal a szerzőkkel, akik után jogdíjat kell

Gőz László

fizetni,” inkább játszunk Vivaldit. Ezután nem csoda, ha a magyar szerzők úgy gondolják, nem érdemes darabot írni, úgyse adják elő. Arról nem is beszélve, hogy a kottakiadás is milyen bonyolult dolog. Nem mi találtuk föl a zeneszerző versenyt, volt már Magyarországon erre törekvés, de állandó rendszerességgel megjelenő magyar zeneszerzői verseny nincsen. Mi ezt szeretnénk megvalósítani bár mint tudjuk, az első mindig a legnehezebb, a második meg azért izgalmas, hogy vajon meg tudjuk-e majd ugyanolyan színvonalon csinálni, mint az elsőt. Ha az ötödiken túl leszünk, akkor azt hiszem már olyan nagyságrendű eseménye lesz ez a magyar zenei életnek, hogy nem lehet letolni majd az útról.

■ Most tehat hagyományt kívánnak teremteni a kétévenként jelentkező zeneszerző versennyel.

Igen, a BMC és a Művészetek Palotája erre hozta létre az Új Magyar Zene Fórumot. A MŰPA megnyitása óta nagyon jó az együttműködés köztünk. Bizonyos körökben polgárpukkasztónak számítók, más körökben nagy tetszést kiváltó dolgokat csinálunk együtt. Az idősebb generációba tartozó zeneszerzők is nagy örömmel fogadják a dolgot, bár mi a kiírásban megszabtuk a korhátárt.

I 40 év?

Igen. Megnéztük Európa legnagyobb kiírt versenyeit. Ezt általában az állami kulturális intézetek hozzák létre. Nálunk a Kulturális Minisztérium bizonyos dolgokban nagyon átgondolt, de bizonyos dolgokban teljesen koncepciótlan. Ha egy – a mi esetünkben – magánintézmény és egy állami intézmény így összefog és ezt a Kulturális Minisztérium örömmel fogadja sőt támogatja, akkor a dolog rendben van.

I Épül az új Kortárszenei Központjuk. Hol és mikor lesz kész?

Hát ez egy nagy halálugrás. A BMC-ben mi már 12 éve dolgozunk, nem csak kiadóként hanem Zenei Információs központként is és van egy ingyenesen használható százezres állományal rendelkező könyvtárunk is.

I Bejövök az utcáról és keresgélek egy témában – beiratkozási díj nélkül?

Igen. Maga bejön, bármit elvihet: kottát, cd-t. Több mint huszonnégyezer hangzó anyagunk van.

I És vissza is kerülnek a dolgok?

Persze. Van egy állandó körünk, főleg zenészek, zeneakadémisták, konzisok, néhány kutató, és jó pár „civil”, akik rendszeresen járnak hozzánk. A könyvtár állománya három részből tevődik össze. Volt a Zenei Tanácsnak egy úgynevezett hagyatéki könyvtára, ez több mint hatvan éves. Egy-egy zeneszerző erre a könyvtárra hagyta a gyűjteményét. A második rész a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolának a híres Semmelweis utcai könyvtára, ami rengeteg kutatnivaló historikus anyagot tartalmaz. A harmadik részbe meg négy éve vásárolunk a cd-eket, partitúrákat, könyveket. Szépen nevelgetjük ezt a könyvtárat, ez lesz a kortárszenei központ egyik fontos része. A másik egy 300 fős kamaraterem, ami elsősorban kortárszenei hangversenyeknek ad majd helyet. Ezen felül van egy Jazz klub, az irodák és egy hangstúdió. A Music Forum egyben egy nagy kurzus-központ is szeretne lenni, ugyanis várhatólag 2010-től ide költözik az Eötvös Péter névvel fémjelzett Eötvös Intézet, ami egy óriási lépés lesz mind az európai, mind a magyarországi zenei életben – főleg a fiatalok számára.

I Hol épül ez az intézet?

A IX. kerületben, a Mátyás utcában, az új Közgazdaságtudományi Egyetem mellett, nagyon központi helyen. Teljes mértékben magánintézmény, mert így talán biztosíthatjuk, hogy amit elkezdünk az fenn is marad

hosszú évtizedeken keresztül. Meggyőződésünk, hogy a kortárs zene sok zenét szerető embert érdekel, csak rossz formában jut el hozzájuk. Jó példa erre az UMZE Kamaragyűttes, amelynek e koncertjeire egyre több fiatal jár. Ez nem jelenti azt, hogy az UMZE nem játszik soha ún. régi zenét, de azt jelenti, hogy a kortárs zene a profilja. Az UMZE művészeti vezetőjét idézem, aki sok nyilatkozatában mondja azt, hogy „nekünk Schönberg, Webern, Sztravinszkij, Ligeti, Kurtág a klasszikus és utána jönnek a ma élő és alkotó fiatal szerzők. Az kortárszenei központ működéséből adódóan várhatólag sok új zenemű fog megszületni, ugyanis egyfajta melegházat kívánunk biztosítani a fiatal magyar zeneszerzőknek és előadóművészeknek. Reményeink szerint friss kapcsolatokat tudunk majd kiépíteni a világ számos országába.

I Ha elkészül a kortárszenei központ, akkor átkerülnek a zeneszerzői verseny koncertjei ide és a MÜPA-tól elválnak?

Semmiképpen nem akarunk elválni a Müpától. A központ neve Music Forum Budapest lesz – erre rímel a zeneszerzői verseny neve: Új Magyar Zenei Fórum 2009. A versenyt két olyan helyszín írja ki, ami teret ad a kortárszenének. A MÜPA hangversenytermében férnek el a szimfonikus zenekarok, a mi koncerttermünk kamaradarabok előadására lesz csak alkalmas.

I Az Új Magyar Zenei Fórum 2009 megjelöléssel miért utalnak a zeneszerzői verseny kiírásakor már a jövő évre?

Azért, mert ez egy folyamat. A kiírás már mindenki számára elérhető akár a BMC, akár a MÜPA honlapján, de maga a döntő 2009-ben lesz, akkor kerülnek a művek nyilvánosságra.

I Az csodálatos, hogy ennyire törődnek a kortárs zeneszerzőkkel és előadókkal, de a közönséget sem szabad kihagyni a játékból. Kap-e a közönség háttér információkat, tájékoztatást a művekről? Gondolnak-e arra, hogy más eszközökkel is megnyerjék koncertlátogatókat a kortárs magyar zene ügyének?

Hogyne, azért építjük ezt a házat, s ezért juttatjuk el a kiírást minden létező fórumhoz, hogy nagyobb nyilvánosságot kapjon a dolog. Mi tizenkét évvel ezelőtt mint zenei információs központ alakultunk meg, s nagyon komolyan vettük azt a magunk által kitalált feladatot, hogy az összes létező magyar zenedarab adatait feldolgozzuk, hangfelvételeiket digitalizáljuk és egy olyan információs és multimédiás adatbázist

építsünk ki, ami mindenki számára hozzáférhető ingyenesen. Ez egy koncepcionálisan felépített dolog, aminek a megcélzott alanya természetesen a közönség, mert hiába van jó szerző, jó előadó, ha nincs közönség. Egy példát tudok mondani: a Mezzo TV. Mindent, ami Európában történik a zenei életben, tőlük meg lehet tudni. S a Mezzo TV 30%-a kortárs zene. Ami azért meglepő, mert azt gondolná az ember, hogy erre nincsen szükség. Amíg nem volt a Mezzo, sokan azt mondták, ezek hallgathatatlan hülyeségek. S most a Mezzo egy abszolút virágzó, jól menő televízió. Egy olyan réteget szólít meg, amelyek nyitott az ilyen zenére, s érdeklik a zenei információk. A koncertszervezők és a mindenkor kulturális tárca dolga az, hogy megtalálja ezt a kapcsolatot.

Volt egy időszak, amikor mindenki azt mondta: jaj, csak Bartókot ne! És ma már a legjátszottabb tíz szerző között van Bartók Béla. Egy másik példa: a világ legkeresettebb operaszerzőjét úgy hívják: Eötvös Péter. Franciaországban harminc előadás volt a Három nővérből, nálunk igazából egy, mert a másik estén meghívott vendégek töltötték meg a nézőteret. De bízunk az új operavezetésben, bízunk az olyan zenekarokban, mint ebben az esetben a Telekom, amelyek felvállalta, hogy az új műveket mutat be.

I Van egy előzsűri és van a „főzsűri”. Kik lesznek az előzsűriben a tagok és miért van szükség kettős zsűrőre?

Ez európai gyakorlat, hogy az elő zsűri megkönnyíti a fő zsűri munkáját azzal, hogy előválogat. Olyan zeneszerzők kellenek ide, akik nyitottak, jártasak a kortárs zenében, nem ijednek meg az újdonságoktól és természetesen tudnak partitúrát olvasni. Az elő zsűri névsora még egyeztetés alatt van. Az ő döntésük alapján négy kamarazenei és négy nagyzenekari darab partitúrája jut be a döntőbe, s ezek a darabok meg is szólalnak majd, ami lényegesen megkönnyíti a fő zsűri munkáját. Ez nem egy „Megasztár,” a közönség nem fog szavazni, meg nem fogja közvetíteni a TV.

I Kár...

De a döntőt hallhatja a közönség! Az MR3 Bartók Rádió is a zeneszerzőverseny mellé állt és élőben közvetíti a kamarazenei és a nagyzenekari verseny döntőjét is.

I Talán mégis csak lehetne a közönségnek, hallgatóknak is szavazati joguk!

Hát nem tudom, ha technikailag megoldható...